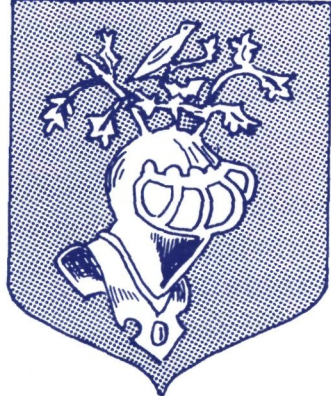

Helmonds Heem

Hierin o.a.

RAPPORT ARCHEOLOGISCH
ONDERZOEK IN DE
MARKTSTRAAT DEEL 2

HEEMKUNDEKRING
HELMOND
PEELLAND

Helmonds Heem is een uitgave van de Heemkundekring
Helmond-Peelland. Het blad verschijnt viermaal per jaar.

Uitgave van dit tijdschrift is slechts een van de activiteiten
van Heemkundekring Helmond-Peelland. Andere activiteiten
zijn onder andere toponymie, genealogie en archeologie.

De Heemkundekring hoopt door middel van haar activiteiten
het Helmondse Heem te beschermen.

Belangstellenden zijn in onze vereniging natuurlijk van harte
welkom.

ISSN 0166 - 3585

EIGENDOM
HEEMKUNDEKRING
HELMOND-PEELLAND

Uitgave van Heemkundekring
HELMOND
Peelland
Opgericht 24 mei 1948

3-Maandelijks Tijdschrift.

December 1988 - Nr. 4

Inhoud:

Nieuwjaar,
S. Vonk 3

De periode Wesselman
van 1783 t/m/ 1921,
deel III
Jan Zeeuwen 5

Dominees in het geweer!
T.L. Korporaal. . . 16

Archeologie in de
Marktstraat,
R. Willems 22

De Kat,
S. Vonk 38

Secretariaat en
abonnementen:
J. Vincent,
Gooisehof 164,
Helmond.
Tel. 04920-40707

Redactie:
Sanne Vonk
Jan Zeeuwen

Redactieadres:
Joh. Bosboomstr.13
5702 VL Helmond.
Tel. 04920-51847

Typewerk:
Mevrouw van Mierlo
Mierlo

Kringlidmaatschap
incl. abonnement:
f. 25,- per jaar.
Abonnement zonder
lidmaatschap:
f. 15,- per jaar.

Penningmeester:
T. Korporaal
Past. vd Venstr 17
Helmond.
AMRO Helmond
rek. 48.80.23.300.

Nieuwjaar

S. Vonk.

Onze heidense voorouders kenden geen bepaalde nieuwjaarsdag. Zij vierden de overgang van het oude in het nieuwe jaar met een feestperiode van "De twaalf nachten".

Deze feestperiode zat zo vol bezwerende symboliek, dat de tot het christendom bekeerde stammen weigerden deze feestdagen op te geven. Toen het de kerk niet lukte de heidense feestgebruiken uit te bannen, besloot zij het heidense midwinterfeest "Het feest van het licht" om te dopen tot "Het feest van de geboorte van Christus, het Licht van de wereld". Zo kreeg een van oorsprong heidens feest een christelijk begin- (kerstavond) en eindpunt (driekoningen). In het Engels heet driekoningenavond nog altijd Twelfth Night.

Men was ervan overtuigd, dat gedurende de twaalf nachten de geesten van de overledenen op aarde terugkeerden. Met behulp van het branden van kaarsen en het maken van veel lawaai trachtte men deze geesten af te weren. Hieruit stamt het lossen van schoten - dat wij hebben vervangen door vuurwerk -, het blazen op horens, het ratelen met ratels, het luiden van klokken in deze periode en de kaarsjes in onze kerstboom.

Daarnaast konden deze geesten, mits ze gunstig gestemd werden, positieve krachten laten werken, zoals vruchtbaarheid verlenen aan veld, vee en volk. Om opperwezens gunstig te stemmen moest men offers brengen. Oorspronkelijk waren de eet- en drinkfestijnen in deze dagen offermaaltijden. Alles wat men zelf at en dronk was bestemd voor de goden en opperwezens. Hoe meer en beter voedsel men nuttig-

de, des te beter kwam men er bij het opperwezen voor te staan.

Ook ons kerst- en nieuwjaarsbrood "De duivekater" is ontstaan vanuit een heidens ritueel rond deze dagen. De afleiding en betekenis van dit gebruik zijn niet bekend. Wel zijn er een aantal hypothesen. Eén ervan gaat van de veronderstelling uit, dat een kater levend werd begraven of verbrand om de vruchtbaarheid van de akker te bevorderen. De levende kater zou vervangen zijn door een brood, dat in de vorm van een scheenbeen gebakken werd en de naam Duivekater kreeg.

De olieballen op oudejaarsavond dienen als vruchtbaarheidssymbolen. Het laten knallen van de champagne en het toosten om 12 uur moet de laatste geesten uit ons midden verdrijven, zodat een ieder een voorspoedig nieuwjaar zal krijgen.

Namens het bestuur van onze vereniging en de redactie wens ik u

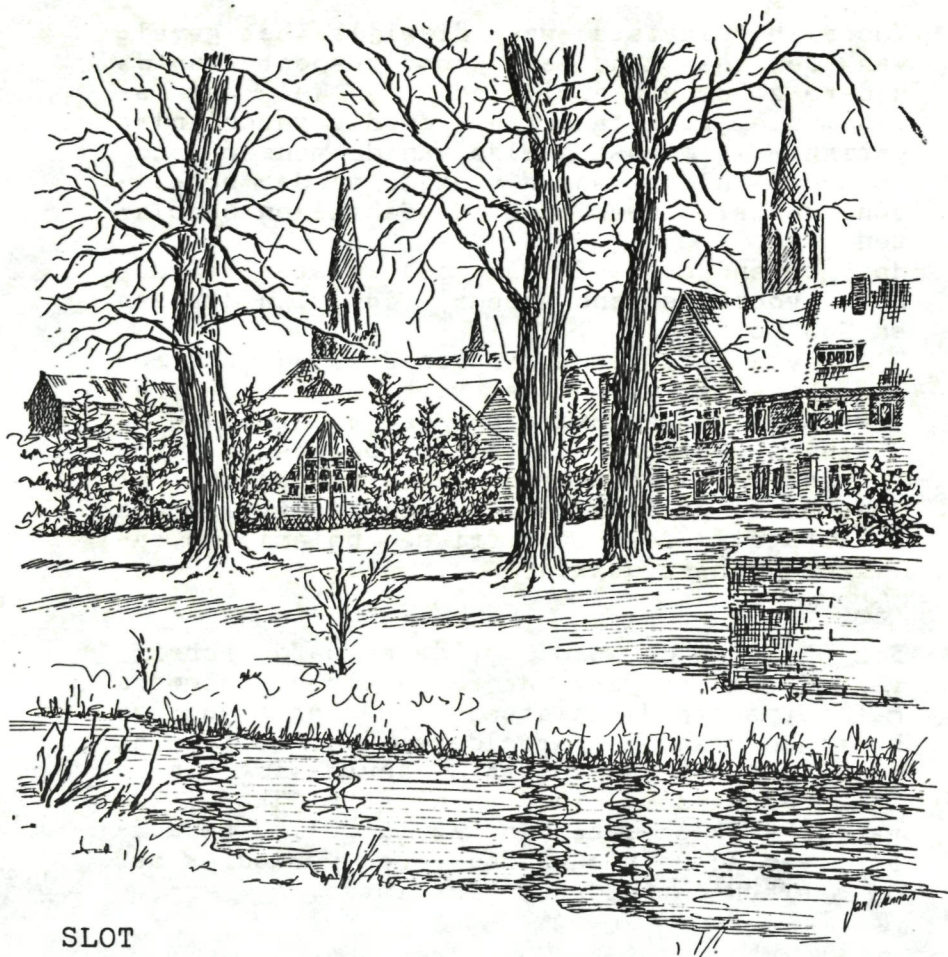
een gelukkig en gezond 1989.

Bronnen:

- Dr. C. v.d. Graft, *Nederlandse gebruiken bij hoogtijdagen.*
- William Feaver, *Toen we jong waren.*
- J. Huizinga, *Herfsttij der Middeleeuwen.*
- J. Rasch, *Nederlandse folklore.*

DE PERIODE WESSELMAN
VAN 1783 T./M. 1921

Jan Zeeuwen

SLOT

Op 31 januari 1957 overleed Jos van Wel op 75-jarige leeftijd in zijn woonplaats Helmond, aan de periferie van de Meierij.

Helmond, waar hij werd geboren en gedoopt op 22 oktober 1881;

Helmond, de gemeenschap, die hij in honderden artikelen beschreef;

Helmond, de stad, die hij op veel manieren diende;

Helmond, het Brabantse plaatsje, dat hem vaak bewonderde en soms verguisde.

Voor al het laatste was dikwijls het geval: van de ene kant een groot respect, van de andere zijde een afwijzing. Van Wel was iemand, die zijn talenten - en die waren niet gering - in dienst stelde van de mensen rondom hem. En dat waren vaak de minder bedeelden, de arbeiders, die de fabrieken bevolkten.

Met reden schreef dan ook Pieter van der Meer, vooraanstaand auteur, in zijn "Mensen en God" o.a.:

" Jos van Wel, wethouder van Helmond, had een merkwaardig talent van vechten met de pen; verdedigde onverdroten de rechten van de kleine mensjes, die niet opgewassen waren tegen de machten en de rechten van het gezonde verstand; aan een soort roomse Multatuli deed dit frisse, polemische talent Mathias denken."

Een pluim op de hoed door de begaafde schrijver Pieter van der Meer, en terecht. Immers met verve stond hij steeds op de bres voor de belangen van de arbeiders. Die overtuiging droeg hij uit als begaafd journalist in De Noord-Brabander, in het plaatselijke Nieuws van de Week en later in het landelijk befaamde weekblad De Nieuwe Eeuw, een periodiek met de beste Nederlandse journalisten.

Een koerswijziging had plaats in het midden van de dertiger jaren, toen zijn wethouderschap eindigde en zijn plaatselijke invloed geringer werd. Aangetrokken door de ideeën van Zwart Front, een fascistische stroming, die zei geen partij of beweging te zijn, maar een geloof, startte hij met diverse publicaties in het partij-orgaan van Zwart Front, waarvan Arnold Meyer leider was.

Eén van zijn artikelen, *Het regime van de pollepel*, ontlokte de redactie van ons dagblad De Zuid-Willemsvaart de opmerking, dat Van Wel van deze frontwijziging nimmer zijn partij, de R.-K. Staatspartij, waarvan hij lid was, berichtte. Dat stond in de uitgave van donderdag 10 september 1936. Enkele weken later bezocht Arnold Meyer Helmond en in de vergadering, die ook door Jos van Wel werd bezocht, deelde hij mee, dat Van Wel nog geen lid van de partij was, maar direct zou worden toegelaten als hij de beginselen van de beweging onderschreef.

In 1937 ging Jos van Wel nog een stap verder en kwam als vijfde kandidaat voor op de lijst van Zwart Front voor de Tweede-Kamerverkiezingen. En weer volgden artikelen in het partij-orgaan van de beweging.

Dat was een jammerlijke ontwikkeling in de politieke loopbaan van de voor Helmond zó verdienstelijke wethouder.

Immers, een groot aandeel in de "menswording" van de Katholieke Arbeidersbeweging kon hem niet worden ontzegd. Ook bij de oprichting van Woningbouwvereniging Volksbelang stond hij in de voorste gelederen. Een stichting, die betaalbare huurwoningen bouwde voor (me-rendeels) arbeiders: een unicum in Nederland. Zelfs een Duitse delegatie kwam een kijkje nemen en sprak vol lof over het Helmondse experiment.

Pluspunten te over dus voor een stadsgenoot, die in het begin van deze eeuw opkwam voor de werkmán in het plaatselijke Nieuws van de Week en daarin, onder het pseudoniem "Jan de Wever", sociale misstanden aan de kaak stelde. Onze stad meende dan ook zijn verdiensten te moeten eren en vernoemde een aanzienlijke straat naar hem. Op 30 april 1963 opende zijn dochter, mw. Schlichting-van Wel, de Wethouder van Wellaan. Dat besluit had de gemeenteraad op 1 april 1958 genomen; de toenmalige Chrysantlaan zou veranderd worden in de Wethouder van Wellaan. Twee vooraanstaanden, PvdA-er Jan Bungeners en KVP-er Den Ouden, stonden volledig achter de naamswijziging en waren gelukkig, dat het drietal nu volledig vernoemd was: het driemanschap Van Hout, Van Wel en Ebben.

Toch kwam er een kink in de kabel. Begin 1985 publiceerde De Helmonder, een maandblad van linkse jongeren, een artikel over de sympathie van Jos van Wel voor Zwart Front. Over het groot aantal artikelen in die pers van 5 september 1936 t/m 27 februari 1937. Over de teneur van zijn artikelen, waaruit zijn anti-joodse gesteldheid bleek. Hieraan gekoppeld een verzoek aan de gemeenteraad de straatnaam Wethouder van Wellaan te wijzigen. Het verzoek werd niet behandeld, maar voor kennisgeving aangenomen. Besloten de huidige regenten en die uit de vijftiger jaren de grote verdiensten van Jos van Wel te laten prevaleren en hem zijn verkeerde keus uit de dertiger jaren te vergeven? Waarschijnlijk wel. De Zwart Front-periode omvatte maar een klein deel van zijn politiek optreden.

Omdat Van Wel geen jaknikker was - vrij gebruikelijk in de kringen van zijn R.-K. Staatspartij - lag hij vaak in de clinch met zijn medebroeders. Dat was in grote mate het geval toen de benoeming van Marinus van Hout,

in 1913, tot burgemeester van Helmond, mogelijk bleek. In een schitterend gedrukte brief ageerde hij bij allerlei instanties fel tegen een eventuele aanstelling van Van Hout. Hij wees overheidspersonen op Van Houts gebrekkige schoolopleiding en diens ongeschiktheid voor het ambt. Vond Van Wel zichzelf mogelijk een geschiktere kandidaat, omdat hij plaatselijk een van de weinigen was, die een kweek-schoolopleiding had genoten?

Feit was, dat Jos van Wel bijzonder intelligent was. Dat bleek o.a. ook tijdens zijn wethouderschap: een briljant bestuurder. Toevallig - en bijna gelijktijdig - zou Jos van Wel in 1985 weer in het nieuws komen. Einde 1984 besloot Heemkundekring Helmond-Peelland tot uitgave van een feuilleton van de ex-wethouder, genaamd De Zingende Vink. Dit vervolgverhaal verscheen van eind 1946 tot begin 1948 in De Helmondse Courant. Het plan om die herinneringen toen in boekvorm uit te geven, was niet haalbaar. Toch was de

Marinus van Hout, burgemeester van Helmond van 1913 tot 1937.

be-schreven periode - 1896-1913 - erg belangrijk. Van Wel beschreef o.a. de opkomst van de R.-K. Werkliedenvereniging, het socialisme, de eerste stakingen en het toneelleven. Maar ook de samenleving van de gewone Helmonder: een maatschappij, waarvan het wel en wee vooral 's avonds en op zondagen op straat werd besproken. Want veelal zaten de mensen op droge en niet te koude dagen op hun stoel of bank voor het huis. En daar kwam het Helmond van einde 19e eeuw ter sprake:

De eigengereidheid van Piet de Wit met zijn eeuwig: "*Ik ben dun bäs!*" en de stakingen in zijn fabriek;

Kapelaan Loeff, de stichter van de Werkliedenvereniging;

Loerske, die elke avond het handvol lantaarns in de binnenstad ontstak en soms tot zijn grote woede door een jouwende jeugd nageropen werd: "*Loerske, Loerske, kijk kijk kijk, Piese wiese wied, lantèèrske!*"

Willemke Boers, die de tering (tuberculose) had en zoute haring at om te genezen;

Spiekman, de socialist, die in het katholieke Helmond zijn blad De Volkstribuun ventte;

Willem Prinzen, de fabrikant, waarmee in een lied, door een onderwijzer gemaakt, danig de draak werd gestoken;

Broeder Lucilianus, die zijn jongens zo voortreffelijk leerde schrijven en formuleren;

Jan de kater, de vrije vogel, die de vrijheid verkoos en door Midden-Europa ging zwerven;

Kortom over al die uitschieters in een kleine, gezapige, koddige, Brabantse gemeenschap.

Dat alles registreerde Jos van Wel feilloos, ontroerend en met een groot gevoel voor hu-

mor. Daarmee een stukje Helmond-historie verwoordend.

Beschreef André Spoorenberg met zijn "Jan den Bok en zijn tijd" bijna alleen het leven van de - zeer dunne - middenklasse, Jos van Wel liet de keerzijde van de medaille zien en vertolkte als jongen van het arbeidersdeel van onze stad dit leven rondom hem: met zijn onbeschrijfelijke armoede, maar ook in zijn grootsheid met de solidariteit en het medeleven. Het behandelde de periode tot 1913, bijna de Eerste Wereldoorlog; het jaar, dat Marinus van Hout burgemeester van Helmond werd. In datzelfde jaar door wethouder Ebben en in 1915 door wethouder Van Wel bijgestaan. Een bekwaam driemanschap, dat Helmond door de Eerste Wereldoorlog loodste en voortreffelijk leiding gaf in de twintiger jaren; de zeer voorspoedige tijd, toen zich een groot deel van de huidige middenstand vestigde. Maar amper tien jaar, want in 1929 brak de wereldcrisis uit en trof het industrieel zwakke Helmond in hevige mate.

In 1935 trad wethouder Van Wel af en verdween praktisch van het plaatselijk politiek toneel. Hij verkoos het landelijk forum en kwam in de kring van Zwart Front terecht. Een ongelukkige keuze. Het Helmond van de Kamer-verkiezingen van 1937 zag dat ook en honoreerde zijn daad met 18 stemmen; mogelijk alleen van familieleden. Een duidelijke reprimande aan het adres van een onzer begaafdeste stadgenoten in een tijd, 1936-1937, dat de nood zo hoog was en zo wijd verbreid. In een tijdvak, dat de invloed van adel en kasteelheren zo goed als verdwenen was, maar die van de fabrikanten erg groot. Maar ook hun macht zou een halve eeuw later bijna verdwenen zijn. Immers veel textielfabrieken zijn

in de loop van de zestiger en zeventiger jaren verdwenen; ook een deel van de bouten- en moerenfabricage is niet meer. Dát was een eeuw geleden wel anders, toen Helmond zich stormachtig ontwikkelde en een tweede industrie zich meldde.

Onze textielnijverheid, die tot 1870 domineerde, kreeg in die zeventiger jaren gezelschap van twee metaalindustrieën, te weten Begemann, een ijzergieterij, die pompen, bruggen en ketels produceerde, en enkele ondernemers, die bouten, moeren, spijkers en draadnagels vervaardigden.

Het idee van fabricage was afkomstig van een vriend van Wesselman, jonkheer Van Riemsdijk, de Gemertse kasteelheer, die op scheepstimmerwerven gezien had, dat in die bedrijfstak een grote behoefte aan spijkers, moeren en bouten bestond. Op zijn advies begon een Beek en Donkenaar, Peer van Thiel, in 1842 een bedrijfje waar handgesmede spijkers werden vervaardigd. Dat was een kolfje naar de hand van zijn zoons Peer, Hendrik en Martinus, die hem opvolgden en de zaak uitbreidden. Toen werd overgeschakeld op mechanische produktie scheidden Hendrik en Martinus zich af en begonnen onder de naam Gebr. van Thiel eerst in Aarle-Rixtel en later in Helmond een nagelsmederij.

Maar ook fabrikant Everts, die in eerste instantie geassocieerd was met de firma Royakkers en later met Van der Weyden, bewoog zich op hetzelfde vlak. Vanaf het einde van de vorige eeuw werd deze industrie Helmonds tweede economische vuist en verreweg de belangrijkste in ons land.

Daarnaast namen twee Helmondse textielfabrikanten, Anton en Willem Prinzen, in 1876 de margarineproductie ter hand. Mogelijk waren ze hierop geattendeerd door hun Osse relatie Jurgens. Toch was deze tak geen lang leven beschoren, want in 1905 resp. 1907 verdween deze nijverheid. De ontslagen meisjes vonden snel werk, o.a. omdat de nieuwkomer, N.V. Nederlandse Cacaofabriek, om volk zat te springen. Niet lang echter, want niet alleen ging filiaal Kaldenkirchen over de kop, ook de Helmondse fabriek failleerde in 1907 en werd overgenomen door een Engelse firma.

Dat was natuurlijk onderwerp van gesprek in de Veestraat/Pantoffelstraat. Het tweede deel van de Veestraat - van de Oude Aa tot de stadsbrug - heette namelijk Pantoffelstraat, omdat daar de welgestelden woonden, die na gedane arbeid erg huiselijk ook buiten op pantoffels rondliepen en het plaatselijke nieuws bespraken. Onder andere over fabrikant Piet de Wit, het enfant terrible van de fabrikanten, die steeds weer onze gemeenschap verbaasde. Na een turbulent leven, waarin hij het Frans Kasteel tegen de Warande bouwde, failleerde hij, verliet zijn burcht en Helmond en bracht de rest van zijn leven met echtgenote Anna en zijn zoons Pieter en August in België door, in Ukkel, onder de rook van Brussel, aan de Maarschalk Joffrelaan 132.

Het kasteel werd aangekocht door A. van Thiel, die geen steen op de andere liet. Slechts de fundamenteën herinneren eraan, dat hier ooit een voornaam, wel protserig gebouw heeft gestaan. Toch bleef de plaats belangrijk, want daar verrees in de vijftiger jaren het Jan Visserpark, een unieke dierentuin, met als decor het woud, de Warande.

De Warande, eens bezit van die andere kasteelheren uit het centrum van Helmond.

Op 11 mei ging van ons heen, onze innig geliefde moeder, schoonmoeder, grootmoeder en zuster

**Jonkvrouwe
ELISABETH MARIA MARGARETHA
WESSELMAN VAN HELMOND**

weduwe van ir. M. B. W. des Tombe
op de leeftijd van 87 jaar.

Ontario (Canada),
Niagara on the Lake:
F. J. des Tombe
H. C. des Tombe-Evers

Zimbabwe,
Mutare:
C. F. des Tombe
N. A. des Tombe-Brouwer

Oosterbeek:
M. A. L. Doude van Troostwijk-
des Tombe
W. J. Doude-van Troostwijk
en kleinkinderen

's-Gravenhage:
E. S. M. Trip-
Wesselman van Helmond

6881 CM Velp (Gld.), 11 mei 1987
Beukenweg 44
Correspondentieadres:
6861 WV Oosterbeek
Schelmseweg 22

Moeder is opgebaard in de rouwkamer van „de Biesdel”, Biesdelselaan 89, Velp, waar bezoek mogelijk is.

De crematieplechtigheid zal plaatsvinden in het crematorium te Dieren op vrijdag 15 mei 1987 om 15.00 uur, aula 1.

Gelegenheid tot condoleren na de plechtigheid in de koffiekamer van het crematorium. Vertrek van „de Biesdel” om 14.15 uur.

Enige en algemene kennisgeving

Tot onze diepe droefheid overleed op 29 juni
1987 onze geliefde Moeder, Grootmoeder en
Overgrootmoeder

**JONKVROUWE EMILIE
SUZANNE MARIE
WESSELMAN VAN
HELMOND**

geboren 26 mei 1895 te Helmond

douairière Jonkheer Herman Trip

Voorburg:

S.W.H. Trip

Hawkhurst, Kent:

C.F.E. Trip

R.B. Trip-Buitink

Newport, Isle of Wight:

M.A.M.E. Earp-Trip

Witheridge, Devon:

A.M.E.A. Prentice-Trip

M. Prentice

kleinkinderen en
achterkleinkinderen

Correspondentieadres:

Rodelaan 189,
2272 SC Voorburg

Moeder is overgebracht naar het Rouwcentrum Van der Luit, Deijlweg 127 Wassenaar, alwaar geen bezoek.

De begrafenis zal in besloten familiekring plaatsvinden te Wassenaar.

De laatste - vrouwelijke - nazaten van Wesselman van Helmond, de beide jonkvrouwen Emilie en Elisabeth, bereikten een hoge ouderdom. Ze stierven kort na elkaar in 1987, Elisabeth op 11 mei en Emilie op 29 juni daaraan volgend. De naam Wesselman van Helmond is verdwenen. Een - ten dele - Helmonds hoofdstuk is afgesloten.

DOMINEES IN HET GEWEER!

Opbloei van het kerkelijk leven tijdens de Belgische opstand in de Hervormde Gemeenten van Helmond, Asten en Deurne.

T.L. Korporaal

In het in 1986 verschenen boek "Vreemde militairen in een gesloten samenleving" van prof. H.F.J.M. van den Eerenbeemt en drs. M.F.A. Linders-Rooijendijk wordt de invloed van de inkwartieringen op de bestaans- en leefsituatie in Noord-Brabant tijdens de eerste jaren van de Belgische opstand behandeld.¹ Terloops wordt beschreven dat op zondag 26 mei 1833 in de kerk te Baardwijk 34 flankeurs *in de protestantse godsdienst werden aangenomen*.² Zoals dit hier gesteld wordt, lijkt het een incidenteel geval te zijn geweest. Niets is minder waar. Bij nadere bestudering van een aantal kerkelijke archieven (te weten van de Hervormde Gemeenten te Helmond, Deurne en Asten) blijkt dat grote aantallen militairen in die tijd belijdenis van hun geloof aflegden en daarna bevestigd werden tot lidmaat van de Nederlandse Hervormde Kerk. Dikwijls ver van huis voelde men zich tijdelijk opgenomen binnen de kleine Protestantse gemeenschappen in het Rooms-Katholieke Zuiden.

Voor ds. Jan Theodoor Endtz, die in 1828 in Helmond zijn ambtswerkzaamheden was begonnen, waren de Pinksterdagen in 1834 drukke dagen. Op de eerste Pinksterdag bevestigde hij 44 en op de tweede Pinksterdag 102 militairen. Wanneer dat wordt afgezet tegen het totale Helmondse Hervormde zielental, dat in dat jaar 125 bedroeg, dan spreken deze cijfers

voor zichzelf. Aan deze bevestiging was een periode van voorbereiding, de zogenaamde belijdeniscatechisatie, vooraf gegaan. Had men deze tijd met goed gevolg doorlopen, dan werd in tegenwoordigheid van één of meer ouderlingen een gesprek gevoerd en onderzoek verricht in hoeverre de persoon thuis was in de Bijbel, catechismus en dergelijke. Kon de ouderling positief oordelen, dan was men *aangenomen*. De zondag daaraan volgende werd men in de kerkdienst, in het bijzijn van de gemeente, bevestigd tot lidmaat van de Nederlandse Hervormde Kerk.

Op maandag 12 mei 1834 werden in tegenwoordigheid van ouderling Jac. Cramer aangenomen: 13 jagers van het Korps Koninklijke Jagers, 29 militairen behorende tot bij het 2e bataljon, 4e Afdeling van de Zuid-Hollandse Schutterij (1 sergeant, 4 korporaaals, 3 hoornblazers, 1 kaissonrijder, 3 tamboers, 17 schutters) en een tweetal paardenknechten van generaal Bagelaar. (Joost van Broekum uit Herwijnen en Aalt van der Brug uit Harderwijk). Op eerste Pinksterdag 1834, 18 mei, werden zij in het Helmondse Hervormde kerkje bevestigd.

Het bleef druk die week. Dinsdag 13 mei werden door de dominee en ouderling Cramer 24 soldaten en 2 korporaaals van het 2e bataljon, 2e Afdeling Infanterie aangenomen. Ouderling Rietman en de predikant ontfermden zich op 15 mei over 1 sergeant, 4 korporaaals, 68 flankeurs en één hoornblazer van de vierde compagnie van het 3e bataljon, 2e Afdeling Infanterie in het kantonnement Gemert. Tevens waren nog aanwezig twee muzikanten van de 2e Afdeling.

Hoe de bevestiging van deze 102 militairen op de tweede Pinksterdag is verlopen is helaas niet na te gaan. Met zekerheid kan gesteld worden, dat het propvol moet zijn geweest in het kleine kerkje!

Wanneer men eenmaal tot lidmaat van de Ned. Hervormde Kerk was bevestigd, mocht ook worden deelgenomen aan het Heilig Avondmaal. Alle 146 militairen namen hieraan op de daarop volgende zondag deel. Tachtig van hen ontvingen een door het Nederlands Bijbelgenootschap beschikbaar gesteld Nieuw Testament met Psalmen. Een collecte onder de manschappen voor dit genootschap bracht ca. f. 30,- op.

In de periode 8 mei 1834 t/m 6 april 1835 bevestigde Endtz 165 militairen als lidmaat, in 1837 gevolgd door één en in 1838 door vier jagers van het Korps Koninklijke Jagers.³

De Helmondse aantallen staan in enigszins schril contrast tot de aantallen in Deurne en Asten, te weten 315 en 236. Uitschieters in Asten, waar Mijndert Niemeijer predikant was, werden geregistreerd in

- juni 1833 met 56 militairen van het 2e Bat. 2e Afdeling Infanterie
- februari 1834 met 31 militairen van het 2e Bat. 7e Afdeling Infanterie
- juni 1834 met 54 militairen van het 2e Bat. 18e Afdeling Infanterie.⁴

Ds. Dirk Valkenburg in Deurne pakte de zaken organisatorisch anders aan. Op 3 oktober werden door hem in tegenwoordigheid van ouderling H.J. Laats aangenomen *na voorafgaand onderzoek en genoegzame bewijzen van kunde in de leer des geloofs en een onbesproken gedrag*

Zilveren, van binnen
vergulde
'Avondmaalsbeker' uit
1848. Aangeboden d.d.
1.1.1849 aan de
Weleerw. heer J. T.
Endtz, door de
'dankbare Hervormde
Gemeente van
Helmond en Aarle-
Rixtel'. Een en ander
n.a.v. de voltooiing van
de Nieuwe N.H. Kerk in
sept. 1848.⁴⁶⁾

tot leden der gemeente aangenomen en tot het deelgenootschap aan het Heilig Avondmaal toegelaten de navolgende Honderd en Zeven personen, allen behorende tot het eerste Bataillon der 18e Afdeeling Nationale Infanterie, alhier gekantonneerd.

Hij liet de mannen in groepen verschijnen! 27 van 8 tot 10 uur, vervolgens 27 tussen 10 en 12 en 27 tussen 12 en 2 uur. Na het middagmaal verschenen de resterende 26 mannen. Vijfenzeventig militairen van deze groep waren afkomstig uit Groningen en Friesland. De ontvangen collectegelden bij de Avondmaalsviering werden gebruikt tot het aankopen van het hoogst benodigd gereedschap voor de Avondmaalsbediening, hetwelk meer dan een halve eeuw gebruikt zijnde, versleten is.

Andere opmerkelijke aantallen in Deurne zijn nog:

- februari 1834 met 34 militairen van het 1e Bat. 12e Afdeling Infanterie
- mei 1834 met 77 militairen van het 1e Bat. 18e Afdeling Infanterie
- maart 1838 met 9 militairen van het 19e Regiment Lichte Dragonders no. 4.⁵

Dat het leven niet alleen bestond uit de dagelijkse dienstplicht en catechisatielessen mag blijken uit het feit, dat dominee Valkenburg op 4 april 1838 het huwelijk inzegende van zijn dochter Maria Jacoba met Lodewijk Albrecht Kloppert, chirurgijn-majoor van het Regiment Huzaren no. 6, uit welk huwelijk vijf weken later, op 9 mei, een zoon Lodewijk Pieter David werd geboren. Grootvader doopte zijn kleinzoon op 10 juni 1838.⁶

Naast de 315 militairen, die hij mocht beves-

Afb. 9. De markt van Helmond rond 1800. Schilderij van J.A. Knip. Gemeentemuseum Helmond.

Inlegvel Helmonds Heem

Op 28 dec. 1.1. verzond ik naar de redactie van Dagblad Trouw het volgend artikel en verzocht om opname.

Tot op heden, 4 januari werd het echter nog niet geplaatst onder Uit Brieven van Lezers. Zodat ik het alvast nu maar onder de aandacht van onze lezers breng.

"Helmond, stad van armoei en rauw volk" was de titel en het was van de hand van de journaliste Hetty Nietsch.

Aan Hetty, van Jan

Als een kennis je, op een toevallige receptie, 't dagblad Trouw in je hand drukt met de opmerking, dat je het artikel over Helmond eens moet lezen, dan krijgt nieuwsgierigheid de overhand. Bij intuitie voel je een negativisme, maar je doet alsof je neus bloedt, stopt onverschillig de krant in je binnenzak en zwijgt als een graf. Om bij thuiskomst er direkt eens goed voor te gaan zitten, de krant door te bladeren om dan in de "zaterdag- en zondag-bijdrage" van 17 december l.l. een pagina nieuws over onze stad te vinden.

"Helmonds, stad van armoei en rauw volk" is de titel en de inleiding liegt er niet om: Jagershoven aan gruzelementen, symbool voor de somberheid van onze stad; hoge werkloosheid en grote kriminaliteit. Dit alles door journaliste Hetty Nietsch.

Dan vervolgt zij: Cruising door Helmond. In een Volvo-bestel, met een schreeuwlelijk van een politiehond in het achterruim, beschouwen de surveillanten hun stad: voormalige textielstad, toevluchtsoord voor Eindhovense randfiguren, een frituurtent op bijna ieder straathoek; 350 horecagelegenheden; mekka voor kienverslaafden. Tot zo-ver Hetty Nietsch.

Mijn kanttekening: Als je "Cruising door Helmond" nu door Amsterdam (uw domicilie) vervangt en Eindhovense randfiguren door verplichte figuren uit het Gooi, dan heb je óók een stukje Amsterdam. Voeg er nog een hapje Zeedijk aan toe en in het centrum dagelijkse berovingen; lardeer het desnoods met een stoffelijk overschot in een gracht, wel in rose verpakt. Dan is dat óók Amsterdam,

althans dat beeld kun je de lezer voorschotelen en het is niet eens bezijden de waarheid.

Toch is het misleidend en bijzonder vertekend voor iemand die geïnformeerd wil worden over een samenleving. Immers je gaat voorbij aan de grote massa, die met allerhande louché praktijken niets van doen heeft.

Datzelfde geldt voor Helmond; ook hier een overgrote meerderheid die hard werkt, maar 's avonds Bourgondisch leeft. Met een glas wijn of een pils; en eventueel een hapje. Wat prettig dat dan vlakbij, op bijna iedere hoek, een fritestent is, zodat niemand voor één gat gevangen is. We zitten dus zeker niet met 5 man te zingen om één haring, zoals in uw kontreien, nu nog, vaak schijnt voor te komen.

Maar nu alle gekheid op een stokje! De Helmondse werkloosheid is een gevolg van een te eenzijdig gerichte industrie, t.w. die van textiel. Onze stad behoorde namelijk met Tilburg en Twente tot de 3 belangrijkste textielcentra van Nederland. De landelijke ondergang van deze bedrijfstak bracht een enorme werkloosheid teweeg in het Brabants en het Twentse. Met voor onze stad als gevolg: mensen zonder werk; de kleine kriminaliteit. Een pijnlijk verschijnsel voor een stad, die zich zo nijver tracht op te richten. Doch als u, terecht, een hoog werkloosheids-percentage vermeldt, zou u ook, met een schouderklop, kunnen zeggen: "In zo'n kwetsbare stad hebben toch maar bijna acht van de tien mensen vast werk". Maar neen, geen bemoedigend geluid. Integendeel. Geen enkel positief bericht over "Helmond, stad van armoei en rauw volk". Dat is te betreuren. Als u bovendien de term "Klein-Chicago" laat vallen, dan is dat onnodig grievend.

Voor hetzelfde geld had u precies hetzelfde beeld van Mokum kunnen schetsen: de Bijlmermeerflats zijn in Nederland berucht; de prostitutie komt je de strot uit; over de drugs breek je je nek; de straatdiefstallen en auto-inbraken zijn een voortdurende bedreiging voor de bezoeker.

Toch is het overgrote deel van de Amsterdammers vriendelijk, hardwerkend en gevat.

Dat hebben ze dan gemeen met de mensen uit "Helmond, de stad van armoet en rauw volk", de Brabanders die zo goed kunnen relativieren. De gemeenschap, waarover u meende temoeten berichten. Op een manier, een ander ochtendblad waardig.

Jan Zeeuwen

tigen, bleef de herinnering aan die tijd mede voortleven in zijn kleinzoon.

1. Uitgave van de Stichting Zuidelijk Historisch Contact te Tilburg, 1986.
2. t.p. pag. 141.
3. G.A. Helmond: Archief Kerkeraad Herv. Gemeente te Helmond inv.nr. 13b: Lidmatenboek 1828-1880.
4. S.A. Peelland te Deurne: Archief Kerkeraad Herv. Gemeente te Asten, inv.nr. 2a.
5. S.A. Peelland te Deurne: Archief Kerkeraad Herv. Gemeente te Deurne, inv.nrs 2 (acta van de kerkeraad, 1822-1866) en 13 (doop-, lidmaten- en trouwboek, 1820-1868).
6. S.A. Peelland te Deurne: Archief Kerkeraad Herv. Gemeente te Deurne, inv.nr. 14 (doopboek, 1825-1929)

ARCHEOLOGIE IN DE MARKTSTRAAT

Deel 2.

Voorlopig verslag en lijst van de geborgen voorwerpen, gevonden tijdens de rioleringswerkzaamheden in de Marktstraat te Helmond in november 1985 door de Fa. v.d. Westerlo in opdracht van de gemeente.

R. Willems.

(Deel 1 verscheen in het oktobernummer van dit jaar.)

Dan volgt nu een beschrijving van de vondsten, waarvan enkele met een tijdsaanduiding en de aanduiding van erop betrekking hebbende literatuurbronnen. Op sommige plaatsen wordt dit nog aangevuld met aantekeningen over waarnemingen, gedaan tijdens de berging. Wanneer we die vondsten niet geborgen hadden, waren ze voor altijd verloren gegaan, omdat de laag waarin ze voorkwamen, afgevoerd werd.

De beschrijving is als volgt ingedeeld:

1. Roodbakkend aardewerk
2. Roodbakkend aardewerk met slibversiering
3. Steengoed
4. Majolica
5. Verdere vondsten, zoals glas, leer e.d.

1. Roodbakkend aardewerk.

De tekeningen staan als volgt afgebeeld:

a = dwarsdoorsnede

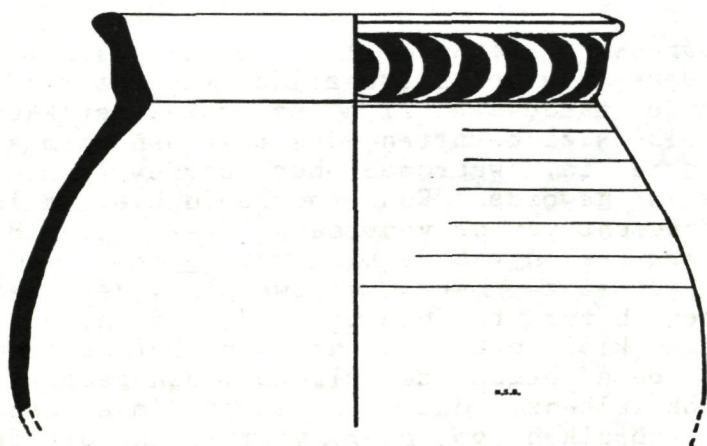
b = de grootte van het gevonden stuk aardewerk, waarvan het aanwezige gedeelte van de mondrand in zwart is aangegeven.

De gearceerde cirkels zijn de omtrekken van de bodems aan de buitenzijde. Van het roodbakkende aardewerk zijn er enkele stukken bij welke klei bevatten, die meer dan normaal vermagerd is, waardoor het aardewerk zeer broos is geworden. Een voorbeeld hiervan is het fragment van de voorraadpot tek. M.S. 8. Dit verschrallen van de klei werd gedaan om de vorm van het te bakken voorwerp tijdens het branden beter te behouden. Maar wanneer de voorraad klei op het einde van het seizoen zienderogen begon te slinken, dan gebeurde het ook weleens, dat men steeds meer zand ging gebruiken om meer voorwerpen uit de aanwezige klei te maken. Dit gebeurde omdat de knechten van de pottenbakker anders enige tijd werkeloos werden.

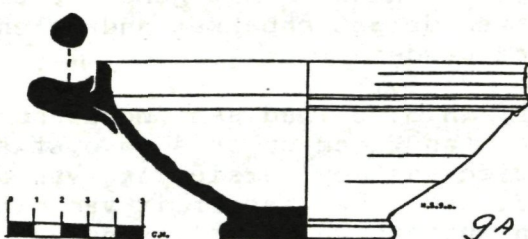
De pot op tek. M.S. 8 had een mondrand met een doorsnede van 22 cm en de 4 cm opstaande rand is voorzien van een versiering van diep ingedrukte duimen. De scherf is van binnen geheel en van buiten gedeeltelijk geglazuurd met loodglazuur. Verder zijn aan de binnenzijde duidelijke draairingen aanwezig; aan de buitenzijde iets minder.

Het fragment van de Grape op tek. M.S. 15 is aan de binnenzijde voorzien van donkergroene glazuur en bezit een vertikaal geplaatst worstoor, welk is bevestigd aan de bovenzijde van de mondrand. De buitenzijde is op enkele spatten na geheel ongeglazuurd.

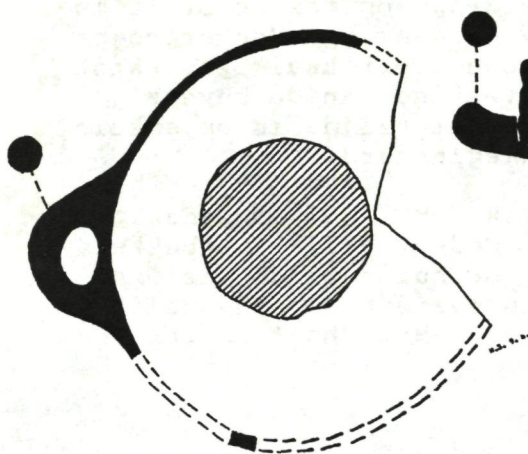
Het papkommetje op tek. M.S. 9 is gedeeltelijk wit/grijs en gedeeltelijk roodbakkend uit de oven gekomen. De buitenzijde is ongeglazuurd. Aan de binnenzijde zijn duidelijke draairingen te zien. Het half-bolvormige

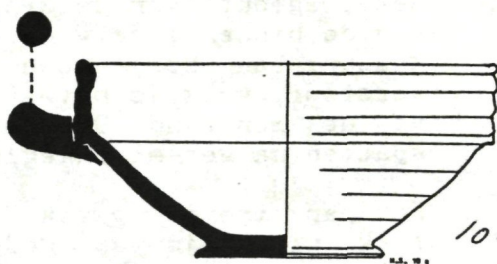
8

9A

9B

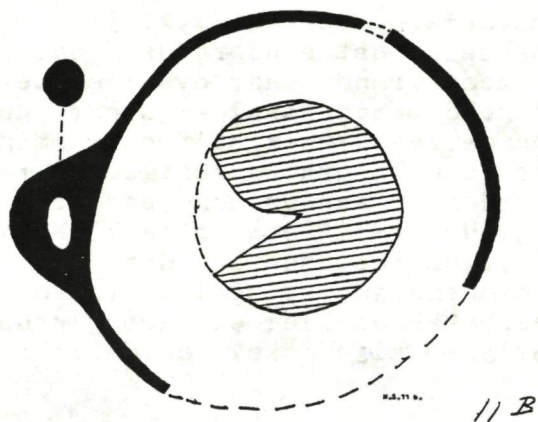
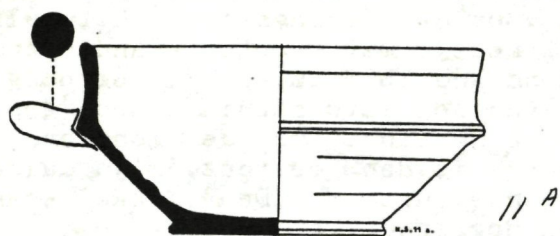
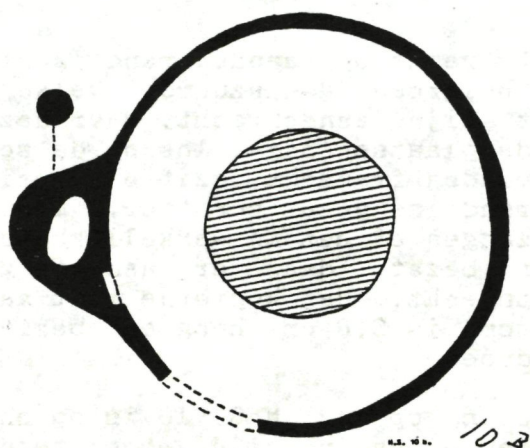

10A

kommetje met recht opstaande rand is aan de binnenzijde helgroen geglazuurd, welke zeer slecht moet zijn aangebracht, daar deze op verschillende plaatsen bijna los op de scherf zit. Het gevonden fragment bezit een horizontaal op de rand aangezet worstoor, maar het is niet te zeggen of het in werkelijkheid één of twee oren bezat, daar er een te groot gedeelte ontbreekt. Het kommetje meet aan de mondrand 16 cm, is 6,8 cm hoog en bezit een gladde standvoet.

Het papkommetje op tek. M.S. 10 is op enkele kleine fragmenten na in zijn geheel teruggevonden. Het is voorzien van loodglazuur aan de binnenzijde. De kleur van de klei is meer bruin dan rood en ook hier is weer veel zand gebruikt voor de vermagering. Het half-bolvormige kommetje met rechtopstaande rand meet aan de mondrand 15,5 cm, is 7,4 cm hoog en is voorzien van een iets schuin omhoog geplaatst worstoor op de rand. Op de mondrand, welke iets breder is dan de rest, zijn duidelijke draairingen aanwezig. De vlakke standvoet heeft een doorsnede van 7 cm.

Het papkommetje op tek. M.S. 11 is een duidelijk misbaksel. Het eindprodukt uit de oven is niet meer rond maar ovaal en bezit een schuinoplopend horizontaal worstoor, geplaatst op de rand. Het half-bolvormige kommetje met een sterk geprofileerde rechtopstaande rand meet aan de mondrand 15 cm en is 7 cm hoog. Het bezit een volle vlakke standvoet van 7,2 cm doorsnede. Het kommetje is aan de binnenzijde geheel voorzien van een laagje geelbakkende klei en loodglazuur. Aan de binnenzijde zijn enkele duidelijke draai-

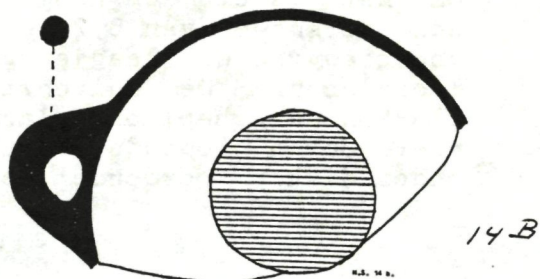
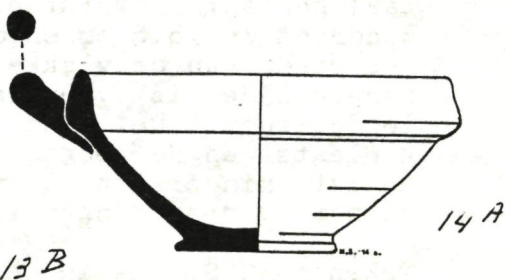
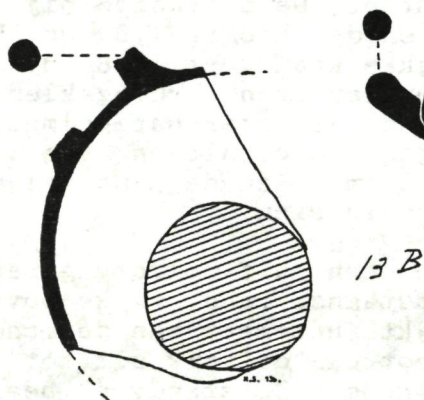
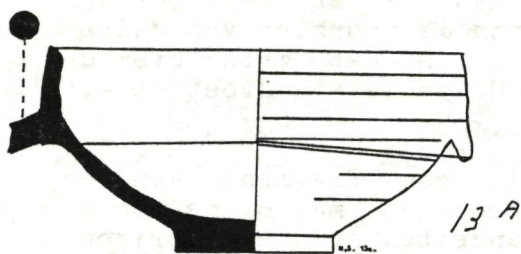
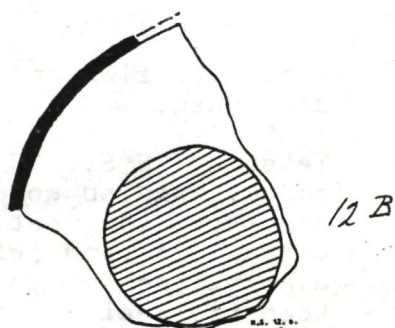
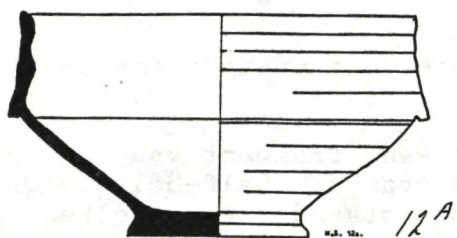

ringen te zien en op de buitenzijde enkele zeer vaag.

Tekening M.S. 12 is een fragment van een bodem, wand en mondrand van een half-bolvormig kommetje met rechtopstaande rand, welke aan de mondrand iets naar binnen loopt. De binnenzijde is voorzien van loodglazuur. Het kommetje meet aan de mondrand 14,2 cm en de hoogte is 8,5 cm. Aan het gevonden fragment is niet vast te stellen of er een oor aan zat. De 4 cm hoge rand is voorzien van duidelijke draairingen en steekt iets over de halve-bolvorm uit. De volle standvoet is 6,8 cm doorsnede.

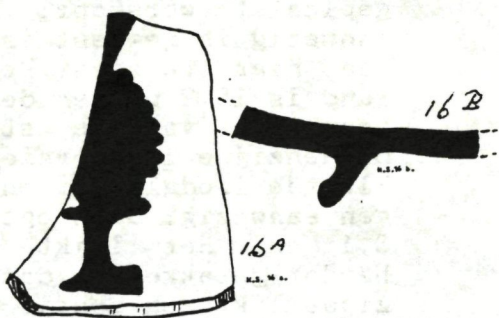
Tekening M.S. 13 is een fragment van een half-bolvormig papkommetje met op de rechtopstaande rand de aanzetten van een horizontaal geplaatst worstoor. De doorsnede bij de mondrand is 15,5 cm en de hoogte 7,6 cm. De doorsnede van de vlakke standvoet is 6 cm. De binnenzijde is voorzien van bruingekleurd loodglazuur. De rand is zeer onregelmatig geplaatst en de hoogte loopt uiteen van 4,2 cm tot minder dan 3 cm. Aan de binnenzijde zijn vaag draairingen te zien.

Tekening M.S. 14 is een half-bolvormig papkommetje met rechtopstaande rand, welke boven iets naar binnen wijkt. Het meet aan de mondrand 14 cm. en loopt bij de knik uit tot 15 cm. Het is 6,8 cm hoog. De standvoet heeft een doorsnede van 6,2 cm. De binnenzijde is voorzien van een laagje geelbakkende klei en loodglazuur. De buitenzijde is op enkele vlekken na geheel ongeglazuurd. Het duidelijk naar boven lopende worstoor is op de naar onder dikker wordende rand horizontaal ge-

15A

16B

plaatst. Aan de buitenzijde zijn vaag nog enkele draairingen te zien.

Tekening M.S. 28 is een half-bolvormig papkommetje met rechtopstaande rand, welke boven iets naar binnen wijkt en met een horizontaal geplaatst worstoor. Of er een tweede oor aanwezig is geweest is aan dit fragment helaas niet te zien. De doorsnede van de mondrand is 15,2 cm en de hoogte is 7,6 cm. De doorsnede van de standvoet is 6,8 cm. De binnenzijde is voorzien van donkerbruin gekleurde loodglazuur en er zijn vaag draairingen aanwezig. De hoogte van de rand bedraagt 3,1 cm. Het lijkt erop, dat dit kommetje harder gebakken is dan de rest en de buitenzijde likt een beetje op grijsbakkend gereduceerd aardewerk.

Tekening M.S. 29 is een half-bolvormig kommetje zonder oor met een rechtopstaande rand. De doorsnede van de mondrand bedraagt 15 cm en het is 7,5 cm hoog. De doorsnede van de volle en vlakke standvoet is 8,2 cm. De binnenzijde is voorzien van bruingekleurde loodglazuur en er zijn over het geheel duidelijke draairingen aanwezig. De hoogte van de geprofileerde rand is 3,4 cm.

Tekening M.S. 30 is een zogenaamd Kromstaartje. Dit is een steelpannetje op drie pootjes met een hoogopstaande wand en omgeslagen mondrand. De doorsnede van de omgeslagen mondrand is 13,5 cm. De mondrand is tevens voorzien van een schenklip. De hoogte inclusief de pootjes bedraagt 8 cm. De hoogte van het pannetje zelf, welk cilindervormig is, bedraagt 7 cm. De drie pootjes zijn aangebracht op het begin van de lensvormige bodem

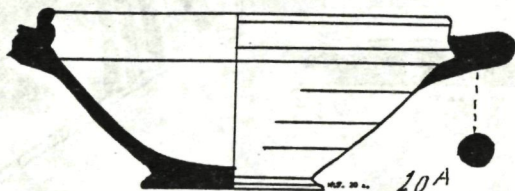
U.S. 19 a.

19A

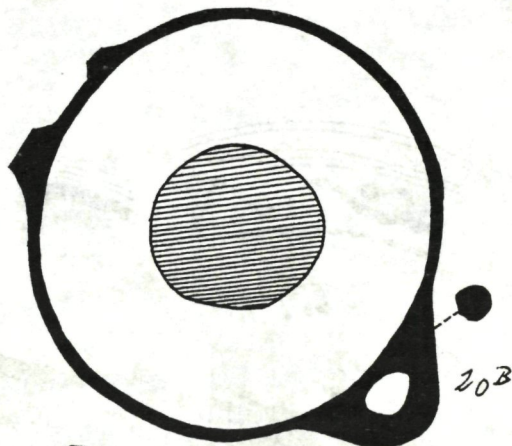
U.S. 19 b.

19B

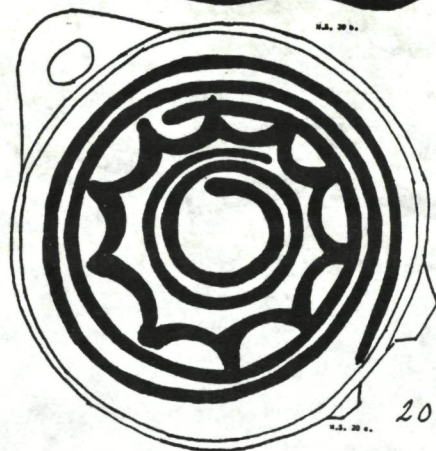

U.S. 20 a.

10A

20B

U.S. 20 b.

U.S. 20 c.

20C

1/A

1/B

n.s. 22 s.

11/B

n.s. 22 s.

22/A

n.s. 23a.

23/A

n.s. 23b.

23/B

n.s. 24 s.

24/A

n.s. 24 s.

24/B

n.s. 25 s.

25/A

n.s. 25 s.

25/B

en zijn als volgt geplaatst: één onder de schenklip, één onder de steel en één tussen de twee voorgenoemde in. De ovaalvormige steel is aangebracht op de naar voren stekende rand onder aan het pannetje. Zie tek. 30b. De binnenzijde is voorzien van loodglazuur, welke iets geelachtig van kleur is. Opvallend is, dat bij breukranden bij het ontbrekende gedeelte duidelijk sporen van ernstige verbranding te zien zijn.

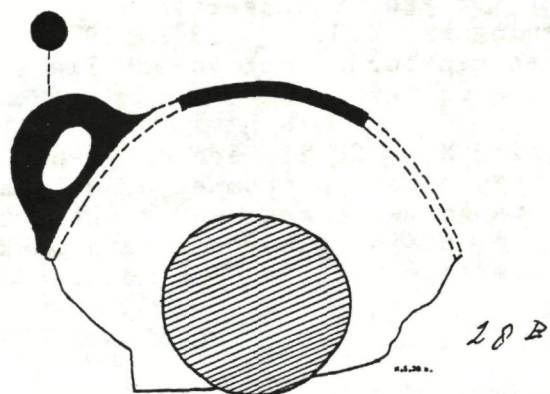
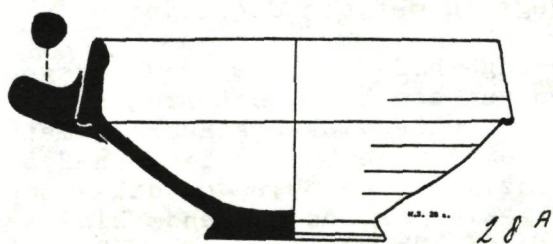
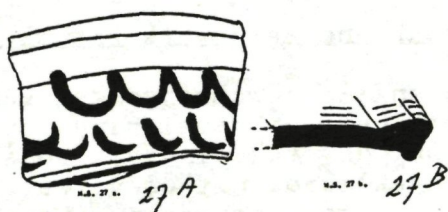
2. Roodbakkend aardewerk met slibversiering.

Dan nu enkele beschrijvingen van roodbakkend aardewerk met slibversiering van geelbakkende klei. Op de tekening is de slibversiering zwart ingekleurd; dit om verwarring met andere lijnen te voorkomen. Wanneer er in het profiel een ernstige knik voorkwam, is dit aangegeven met een dun lijntje.

Tekening M.S. 16 is een fragment van een bodem van een bord. Dit fragment is voorzien van een volle vlakke standring met een hoogte van 2 cm aan de buitenzijde en 2,5 cm aan de binnenzijde. De 0,9 cm dikke scherf is van lichtgekleurde roodbakkende klei met loodglazuur aan de binnenzijde. De klei is zeer sterk met zand vermagerd.

Tekeningnrs. M.S. 17, 18 en 19 zijn randfragmenten van borden met verschillende profielen en versieringen.

Tekening M.S. 20 is een op een oor na compleet gevonden papkommetje. Het half-bolvormige papkommetje met een rechtopstaande rand van 1,8 cm is van rood/bruin bakkende klei. Het kommetje meet aan de mondrand 15 cm, is

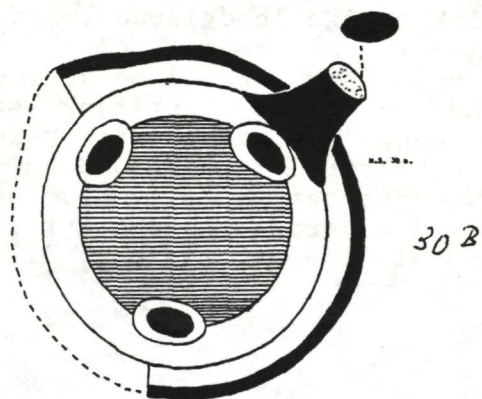
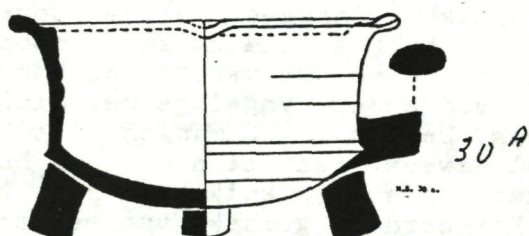
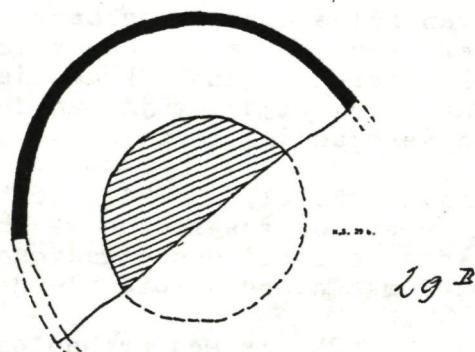
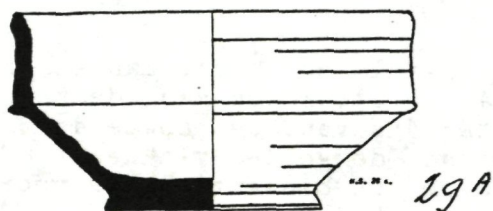

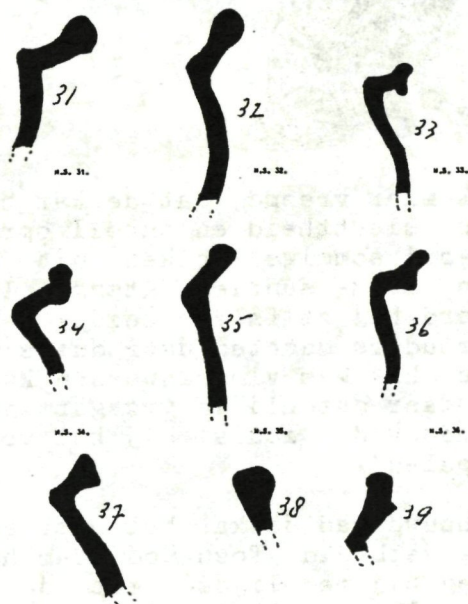
enigszins ovaal en bezit aan een zijde een horizontaal worstoor en aan de andere zijde de aanzetten daarvan. De hoogte is 8 cm en de doorsnede van de volle vlakke standvoet bedraagt 6,5 cm. De binnenzijde is voorzien van een geometrische versiering en loodglazuur. De versiering bestaat uit een spiraal, beginnende bij de knik in de opstaande rand, dan een band van halve cirkels en daaronder op de bodem weer een spiraal. De versiering is aangebracht terwijl het kommetje linksom draaide. Aan één zijde zijn aan de mondrand sporen van verbranding te zien.

Op tekeningen M.S. 21, 23, 24, 25, 26 en 27 zijn ook weer de fragmenten van borden met verschillende versieringen, waaronder op nr. 24 een vogel met opengeklapte vleugels.

Tekening M.S. 22 is een archeologisch compleet fragment van een bord, voorzien van een volle vlakke standvoet met een doorsnede van 7,2 cm. De hoogte is 4 cm en de doorsnede aan de rand is 20 cm. De versiering bestaat uit: In het midden een vogeltje met dichtgeklapte vleugels. Daarboven 3 ringen, welke ook een spiraal geweest kan zijn, en dan boven in de rand met een sterke knik beginnen halve cirkels. Het bord is gemaakt van helder roodbakende klei en is aan de binnenkant voorzien van bruinkleurige loodglazuur.

Verder valt nog op te merken, dat in verschillende van deze kommetjes schelpen van mosselen aanwezig waren. Dit geldt ook voor enkele kookpotten. In de grond in de omgeving ervan kwam echter niets voor. Dus lijkt het erop, dat dit aardewerk met inhoud en al in zijn geheel is weggeworpen. Dit was ook in

het bovengenoemde kommetje van tekening M.S. 20 het geval.

De tekeningen M.S. 31 t/m 39 zijn verschillende profielen van mondranden in roodbakkerd aardewerk, welke bijna alle een omgeslagen mondrand hebben.

Wordt vervolgd.

DE KAT.

S. Vonk.

Eigenlijk maar vreemd, dat de kat bij ons een sfeer van slechtheid en onheil oproept, terwijl hij bij sommige volken uit de Oudheid juist in hoog aanzien stond. In het oude Egypte werd hij zelfs als heilig beschouwd. Onze voorouders dachten daar duidelijk anders over. De kat was vleesgeworden kwaadaardigheid. Vandaar dat hij in vroeger jaren wreed werd behandeld, zoals bij het volksvermaak "katknuppelen".

Goedbeschouwd had de kat het hier al vanaf de schepping verbruid. Toen God Adam had geschapen, kreeg hij medelijden met de man omdat hij zo alleen was in het paradijs. Daarom besloot hij hem een vrouw te geven. Toen Adam sliep haalde God een rib uit Adams lijf om daar een vrouw van te maken. Plotsklaps kwam er een kat langs die de rib pakte. De kat liep zo hard, dat God hem nog maar net aan zijn staart kon grijpen toen hij onder de heg van het paradijs door schoot. Maar de kat trok zo hard, dat Onze Lieve Heer alleen de staart van de kat nog in zijn hand had. De kat pakken bleek onbegonnen werk. Daarom besloot God de vrouw uit de kattestaart te maken. Wie weet wordt daarom een vinnige vrouw een kat genoemd.

Bron: J. Rasch, *Nederlandse folklore*.

EERSTE CONCERT

IN DE

SOCIETEIT „DE HARMONIE“

OP

DONDERDAG 30 NOVEMBER 1876.

1. Sur les montagnes, Chœur. KÜCKEN.
2. Ouverture Rübezahl FLOTTOW.
Trio voor viool, violoncel en piano.
3. Sérénade, Chœur. C. VAN ACKERE.
4. Mon doux pays, Chœur. C. KREUTZER.
5. Quatre-mains. A. BOELDIEU.
6. Mignon, Solo voor Baryton . . . BEETHOVEN.
7. Aux marins, Chœur. J. CONCONE.
8. Die Kapelle, Chœur. C. KREUTZER.
9. Potpourri Lucia di Lamermoor. arr. H. TH. KÜHNE.
Voor alt, violoncel en piano.
10. Ka-ein-ka-a, Chœur. C. BOSSELET.

Aanvang 'savonds half negen.

Dit Programma staat tot invitatie.

Den Hrn. Aug. Jansen

Drukkerij van BOTS & JANSSEN te Helmond.

Op voorgaande bladzijde een afdruk van het programma van de eerste uitvoering van een concert door Helmonds Mannenkoor. Deze afbeelding vindt u in het boek "Onder de kattenmeppers", dat binnenkort voor f 4.-- te koop is op Noordende 48, tussen 7 en 8 uur 's avonds. Voor nadere details zie Mededelingenblad.

Een prachtig uitgevoerd, gebonden boek met vertellingen en tekeningen van Piet Wilde.

Bovendien "100 Jaar Helmonds Mannenkoor" de geschiedenis van het koor, verteld door voorzitter Jan Joosten en journalist Puch Hooglugt.

Een kostelijk bezit. Bijna voor niks!

REEDS MÉÉR DAN EEN EEUW!

DRUKKERS SINDS 1872

DE REIJDT-SIMONS BV

DRUKKERIJ

KANTOORVAKHANDEL

**KROMME STEENWEG 35 · HELMOND
TELEFOON 04920-22330**